

FÓRUM ARCHIVÁROV

ROČ. XVI. č. 4

Október - December 2008

Vianoce prichádzajú alebo o klobáskach a iných veciach, možno trochu inak...

Vážené dámy a páni, milé kolegyne a kolegovia,

adventné obdobie sa nesie v znamení veľkých očakávaní. Očakávaní, ktoré sa od človeka k človeku, od mladšej vekovej skupiny k staršej môžu líšiť a aj sa líšia. Pamätám sa, že v mojom detstve sa toto obdobie spájalo predovšetkým s očakávaným príchodom Ježiška (v tom čase možno aj arbitra môjho celoročného správania) a ním privezených darčiekov. Adventné obdobie bolo aj obdobím domácich zabíjačiek. V ponímaní mojej detskej mysle to bol práve Ježiško, ktorý sa postaral o to, aby posledné týždne čakania na jeho príchod neboli nudné. A tak u nás Mikuláša zvyčajne vyhánala do bieleho odetá Lucia, ktorú následne vystriedal mäsiar vo svojom pepitovom kabáte. V ten deň som si užíval významné privilégium ako nik iný: už po tretej vyučovacej hodine som mohol odísť zo školy domov (funkcia kuriča kotlov bola pri podobných udalostiach vždy nenahraditeľná). Vyvrcholením tohto skutočného sviatku práce bola príprava domácich údenín. Dôkladne, až s inžinierskou presnosťou, zostavené ohnisko vyzeralo po zasypaní dostatočným množstvom pilín ako pred výbuchom dymiaca sopka. Nad ním sa v prvom kole ocitli čerstvo plnené klobásky a (asi po týždni) soľou konzervované mäsko a slaninka. V komore zavesené klobásky signalizovali blížiace sa Vianoce, a tento čas bol v priamej úmere s ich postupným dozrievaním (...).

Domáce zabíjačky sú už minulosťou – údené klobásky, ako signál pomaly končiaceho adventu, ma však prenasledujú až doteraz. Priznávam, že počnúc týmto rokom si s adventom budem spájať aj jednu starodávnu detskú hru. Ani neviem, či má nejaký názov. Poznáte to – dvaja si povedia že si strihnú a potom už len rátajú: jeden – dva – tri. Kameň berie papier, papier berú nožnice a nožnice kameň. A prečo Vám to spomínam? Lebo sme si strihli – my, najmladší členovia výboru našej spoločnosti. V momente, ako sa môjmu protihráčovi zablyslo v očiach a na tvári sa mu rozlial široký úsmev, vedel som, že stojím pred ťažkou úlohou. Napísať úvodník do nášho spravodajcu na vopred danú tému, ako sú Vianoce, je pre mňa takmer nemožné. Prečo? Lebo sme si v tejto súvislosti zvykli na krátke blahopriania neprekračujúce možnosti jednej pohľadnice, či novšie sms-ky? Asi nie. Skôr ide o to, že sú to sviatky, ktoré sú o pocitoch a nie o slovách. O pocitoch, ktoré prežíva každý trochu inak a o významoch, ktoré každý chápe trochu inak. Zároveň sú to aj sviatky vyslovených i nevyslovených túžob. A preto mi dovoľte, aby som po dvoch týždňoch márneho hľadania najvhodnejšieho spôsobu naplnenia týchto riadkov Vám jednoducho poprial krásne a pokojné sviatky.

A na koniec Vám doprajem aj tie klobásky, no až po polnoci. Netreba totiž zabúdať, že Vianoce sú v skutočnosti predsa len sviatkami iného očakávania.

Gábor Strešňák, Archív ÚPN

Z korešpondencie výboru SSA

Stanovy SSA po doplnení na Valnom zhromaždení v Skalici 27. – 29.5. 2008 a schválení na MV SR pod č. VVS/1-909/90-239-1 zo dňa 14. 11. 2008 znejú nasledovne:

Spoločnosť slovenských archivárov

STANOVY

Čl. 1

Názov, pôsobnosť a sídlo Spoločnosti

- 1) Spoločnosť slovenských archivárov (ďalej len Spoločnosť) je dobrovoľnou záujmovou organizáciou. Členom Spoločnosti môže byť každý, kto sa profesionálne zaoberá alebo zaoberal archívnu činnosťou.
- 2) Územná pôsobnosť Spoločnosti sa vzťahuje na Slovenskú republiku.
- 3) Sídлом Spoločnosti je Drotárska cesta 42, 817 01 Bratislava 1. Spoločnosť môže zakladať pobočky a vytvárať podľa potreby komisie.
- 4) Spoločnosť je právnickou osobou so samostatnou právnou subjektivitou.
- 5) Spoločnosť používa pečiatku s označením Spoločnosť slovenských archivárov a skratku SSA.

Čl. 2

Ciele a úlohy

- 1) Spoločnosť združuje svojich členov k spoločnému úsiliu na rozvíjaní slovenského archívnickva, prispieva k zvyšovaniu úrovne práce v oblasti archívnickva, je platformou na výmenu poznatkov a skúseností a odbornej výmeny názorov. Usporadúva pre svojich členov odborné konferencie, semináre, spoločenské podujatia a organizuje exkurzie a študijné zájazdy. Spoločnosť vydáva publikácie a iné materiály propagujúce archívy a archívnickvo.
- 2) Spoločnosť je trvalým a kompetentným partnerom archívnych orgánov vo všetkých oblastiach archívnickva. Vypracúva iniciatívne návrhy a odporúčania týkajúce sa koncepcie archívnej práce, ako i archívnej výučby. Spolupracuje s príslušnými orgánmi na prípravách právnych predpisov. V sporných prípadoch sa vyjadruje k návrhom na obsadzovanie miest vedúcich pracovníkov.

- 3) Stará sa o ochranu záujmov a práv svojich členov, bráni ich sociálne a stavovské záujmy. Pôsobí na úpravu systému odmeňovania v archívnictve. Zaoberá sa problematikou odborného a sociálneho postavenia všetkých archívnych pracovníkov.
- 4) Propaguje výsledky prác svojich členov a zasadzuje sa za spoločenské uznanie archívnictva.
- 5) Spoločnosť spolupracuje s organizáciami podobného zamerania doma i v zahraničí.

Čl. 3

Práva a povinnosti členov

- 1) Členom Spoločnosti sa môže stať každá fyzická alebo právnická osoba doma i v zahraničí, ktorá sa vstupom do Spoločnosti zaväzuje, že sa bude podieľať na rozvoji jej činnosti a plnení úloh v súlade s poslaním a stanovami Spoločnosti.
- 2) Členstvo sa nadobúda prijatím za člena a zaplatením zápisného a členského príspevku. O prijatí za člena rozhoduje výbor Spoločnosti.
- 3) Členstvo zaniká:
  - a) úmrtím,
  - b) vystúpením,
  - c) zrušením členstva pre neplnenie základných členských povinností,
  - d) vylúčením pre konanie nezlučiteľné so stanovami.
- 4) Čestné členstvo sa môže udeliť fyzickej osobe, ktorá prispela k rozvoju a propagovaniu archívov a archívnictva na Slovensku. Čestné členstvo schvaľuje na návrh výboru valné zhromaždenie.
- 5) Základné práva členov sú:
  - a) právo zúčastniť sa činnosti a všetkých akcií Spoločnosti,
  - b) právo vyjadrovať sa ku všetkým otázkam riešeným v Spoločnosti,
  - c) aktívne a pasívne volebné právo,
  - d) právo na ochranu a odbornú pomoc Spoločnosti vo svojich odborných a sociálnych otázkach,
  - e) právo podávať návrhy, požiadavky, sťažnosti a kritiku vo veciach týkajúcich sa činnosti Spoločnosti,
  - f) právo využívať výhody členov Spoločnosti,
  - g) právo platiť členský príspevok po odchode do dôchodku vo výške 50% riadneho členského príspevku.
- 6) Základné povinnosti členov sú:
  - a) dodržiavať stanovy Spoločnosti a rešpektovať platné rozhodnutia jeho orgánov,
  - b) riadne platiť členské príspevky,
  - c) presadzovať záujmy Spoločnosti a dodržiavať etiku vo svojej odbornej činnosti.

Čl. 4

Valné zhromaždenie

- 1) Najvyšším orgánom Spoločnosti je valné zhromaždenie. Riadne valné zhromaždenie sa koná raz za dva roky, mimoriadne podľa potreby alebo na žiadosť aspoň tretiny členov. V tomto prípade treba zvolať valné zhromaždenie najneskôr do 3 mesiacov po podaní príslušnej žiadosti. Valné zhromaždenie zvoláva výbor Spoločnosti.
- 2) Valné zhromaždenie je schopné platne sa uznášať za prítomnosti nadpolovičnej väčšiny členov. Ak sa na ustanovenú hodinu nedostaví potrebný počet členov, valné zhromaždenie sa koná a uznáša podľa stanoveného programu o pol hodiny neskôr bez ohľadu na počet prítomných.
- 3) Valnému zhromaždeniu prislúcha:
  - a) navrhovať, meniť a vykladať stanovky Spoločnosti,
  - b) riešiť zásadné otázky činnosti Spoločnosti, určovať jej program a úlohy a schvaľovať jej rozpočet,
  - c) voliť predsedu, členov výboru, predsedníctvo a revíznú komisiu,
  - d) určiť výšku členských príspevkov,
  - e) rozhodovať o odvolaniach proti rozhodnutiam výboru, rozhodovať o všetkých veciach nepatriacich do právomoci výboru.

Čl. 5

Výbor

- 1) V období medzi valnými zhromaždeniami je na čele Spoločnosti 9-členný výbor, ktorý riadi a organizuje jej činnosť. Je zodpovedný za svoju prácu valnému zhromaždeniu, predkladá mu správu o činnosti a riadi sa jeho uzneseniami.
- 2) Valné zhromaždenie volí predsedu a ostatných členov výboru tajným hlasovaním.
- 3) Výbor Spoločnosti pozostáva z predsedu, podpredsedu, tajomníka, hospodára a 5-tich členov.
- 4) Zasadanie výboru zvoláva predseda Spoločnosti najmenej dvakrát za rok. Na žiadosť tretiny členov výboru je predseda povinný zvolať výbor kedykoľvek. Výbor je uznášaniaschopný pri nadpolovičnej väčšine hlasov. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedu.
- 5) Funkčné obdobie výboru je 4-ročné, pri každej voľbe výboru musí byť zvolená najmenej 1/3 nových členov výboru.
- 6) Podľa potreby si výbor môže prizvať k spolupráci odborníkov s hlasom poradným.

- 7) Pri konkurzných pokračovaniach vysiela výbor zástupcu do konkurzných komisií.

Čl. 6

Predsedníctvo výboru

- 1) Pre operatívnu činnosť si výbor ustanovuje 4-členné predsedníctvo zložené z predsedu, podpredsedu, tajomníka a hospodára.
- 2) Predsedníctvo plní úlohy výboru medzi jeho zasadaniami, pripravuje schôdzky výboru a uskutočňuje jeho uznesenia.
- 3) **Predseda**
  - je na čele Spoločnosti, spolu s podpredsedom a tajomníkom ju zastupuje navonok a koná v jej mene,
  - predsedá valnému zhromaždeniu a riadi jeho zasadania,
  - zvoláva schôdzky výboru a predsedá im,
  - má podpisové a dispozičné právo.

Podpredseda

- zastupuje predsedu v plnom rozsahu práv v jeho neprítomnosti

Tajomník

- zabezpečuje plnenie organizačných a iných úloh a vybavuje administratívnu agendu Spoločnosti

Hospodár

- spravuje majetok Spoločnosti, vypláca so súhlasom predsedu všetky výdavky a spolupodpisuje finančné písomnosti Spoločnosti. O finančnom stave podáva správy výboru a vyúčtovanie valnému zhromaždeniu.

Čl. 7

Revízna komisia

- 1) Revízna komisia Spoločnosti:
  - a) sleduje dodržiavanie stanov, kontroluje plnenie uznesení valného zhromaždenia a dodržiavanie platných predpisov v činnosti Spoločnosti,
  - b) kontroluje a reviduje hospodársku činnosť Spoločnosti,
  - c) podáva výboru Spoločnosti pravidelné správy,
  - d) rozhoduje v sporných prípadoch týkajúcich sa členstva v Spoločnosti.Zo svojej činnosti sa zodpovedá jedine valnému zhromaždeniu Spoločnosti, ktorým je volená.
- 2) Počet členov revíznej komisie určí valné zhromaždenie. Jej členovia nesmú byť členmi iných orgánov Spoločnosti. Predsedu si volí komisia spomedzi svojich členov.

3) Členovia komisie majú právo zúčastňovať sa na všetkých zasadnutiach výboru a predseda komisie aj zasadnutia predsedníctva. Predseda a členovia revíznej komisie majú na zasadnutiach poradný hlas.

Čl. 7/a

Sekcie

- 1) Sekcie Spoločnosti združujú členov Spoločnosti s rovnakými záujmami za účelom prehlbovania ich teoretických a praktických poznatkov a odborného rastu, ako aj spolupráce s podobnými záujmovo príbuznými skupinami v zahraničí.
- 2) Zriadenie sekcie schvaľuje výbor Spoločnosti po predložení návrhu najmenej desiatich záujemcov z radov členov Spoločnosti. Návrh na zriadenie sekcie obsahuje jej zameranie a zoznam záujemcov o členstvo v nej.
- 3) O vnútornej organizácii sekcie rozhodujú jej členovia. Vedúci orgán sekcie zabezpečuje evidenciu členov, zvoláva pracovné stretnutia členov s vopred stanoveným programom rokovania a organizuje činnosť sekcie.
- 4) Sekcia najmenej raz za kalendárny rok predkladá výboru Spoločnosti správu o svojej činnosti, počte členov a použití finančných prostriedkov.
- 5) O financovaní sekcie z prostriedkov Spoločnosti rozhoduje výbor Spoločnosti. Finančné prostriedky z iných zdrojov, ktoré boli určené na činnosť sekcie, sa účelovo viažu v prospech sekcie.
- 6) Sekcia zaniká, ak sa počet členov zníži pod 10 alebo rozhodnutím nadpolovičnej väčšiny členov sekcie.

Čl. 8

Hospodárenie a majetok Spoločnosti

- 1) Finančné prostriedky pre svoju činnosť Spoločnosť získava:
  - a) z pravidelných príspevkov svojich členov, ktorých výšku určí valné zhromaždenie,
  - c) z verejných subvencií a dotácií,
  - d) z darov a odkazov,
  - e) z edičnej, vydavateľskej a inej činnosti.
- 2) Majetok Spoločnosti spravuje hospodár.

Čl. 9

Zánik Spoločnosti

- 1) Spoločnosť zaniká uznesením valného zhromaždenia vtedy, ak za návrh hlasujú aspoň 2/3 prítomných členov.
- 2) O majetku Spoločnosti rozhodne valné zhromaždenie; súčasne ustanoví na usporiadanie záväzkov likvidačnú komisiu.

Čl. 10

Zrušovacie ustanovenie

Rušia sa v plnom rozsahu Stanovy Spoločnosti slovenských archivárov od 1. januára 2009.

Čl. 11

Tieto Stanovy nadobúdajú účinnosť od 1. januára 2009.

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.
predsedníčka SSA

SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV
THE SOCIETY OF SLOVAK ARCHIVISTS
ASSOCIATION DES ARCHIVISTES SLOVAQUES
VEREIN SLOWAKISCHER ARCHIVARE
Drotárska cesta 42, 817 01 Bratislava 1, Slovenská republika

VÝZVA NA PRIHLÁSENIE REFERÁTOV

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

dovoľujeme si Vám oznámiť, že Spoločnosť slovenských archivárov v spolupráci s Ministerstvom vnútra SR - Štátnym archívom v Nitre - pobočka Bojnice organizujú v rámci **XIII. archívnych dní v SR** konferenciu s medzinárodnou účasťou na tému

Archívy v krízových situáciách.

Konferencia sa uskutoční v **dňoch 26. – 28. mája 2009 v Bojniciach**. Jej cieľom je podať všestranný pohľad na ochranu archívneho bohatstva v krízových situáciách, napríklad pri prírodných katastrofách alebo inom ohrození, s dôrazom na preventívne opatrenia, zabezpečenie a nápravu škôd.

Záujemcov prosíme, aby názov svojho príspevku poslali do **31. januára 2009** na e-mailovú adresu: archiv@snm.sk (tajomníčke SSA E. Machajdíkovej), alebo kollarova_z@sale-ppp.vs.sk (predsedníčke SSA Z. Kollárovej).

Organizátori si vyhradujú právo limitovať dĺžku referátov, prípadne právo ich výberu. Prihlášky a bližšie informácie o programe, ubytovacích a stravovacích možnostiach budú poskytnuté začiatkom februára 2009.

S pozdravom

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.

predsedníčka SSA

Výbor(n)oviny

Zápisnica

**zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa konalo
14. októbra 2008 v Bratislave**

- Program:**
- 1) Otvorenie
  - 2) XIII. archívne dni v Bojniciach
  - 3) Konferencia zástupcov archívnych spoločností V4
  - 4) Fórum archivárov
  - 5) Internetový portál www.archivari.sk
  - 6) Hospodárenie
  - 7) Rôzne
  - 8) Záver

Hlavným cieľom zasadnutia výboru bola príprava XIII. archívnych dní, ktoré sa uskutočnia v Bojniciach v dňoch 26.- 28. mája 2009 na tému Archívy v krízových situáciách. Členovia výboru sa venovali aj organizovaniu konferencie zástupcov archívnych spoločností V4 a v súvislosti s tým aj s možnosťou získať finančný grant z vyšehradského fondu na jej usporiadanie a realizovanie. Termín konferencie bol navrhnutý na jún - júl 2009.

Na zasadnutí výboru sa rokovalo tiež o príprave Fóra archivárov, ako aj internetovom portáli www.archivari.sk. Výbor dospel k zhode o zverejnení všetkých dostupných informácií o správe registratúry a úložných miestach. O stave účtu SSA informovala M. Kačkovičová. Stav na účte bol k 14. októbru 2008 163.432,- Sk.

V bode rôzne informovala Z. Kollárová o medzinárodnej konferencii v Bochni (Poľsko), ktorej sa zúčastnili aj J. Kurucárová, J. Klačka, E. Kašiarová a V. Hrtánková. Napriek snahe výboru sa nepodarilo získať finančný grant 1, 5 mil. Eur na spoluprácu s archivármi Ukrajiny pre ich nezáujem. Riešilo sa aj vydanie kalendára SSA, zvažovali sa ďalšie možnosti propagácie archívneho bohatstva formou súboru pohľadníc, alebo plagátu k 55. výročiu výučby archívnickva na Slovensku. V súvislosti so závermi valného zhromaždenia v Skalici z 29. mája 2008, výbor prerokovával zavedenie tradície dňa otvorených dverí v archívoch SR, ktorý by sa mal organizovať každoročne okolo 8. júna, pri príležitosti Medzinárodného dňa archívov. V závere zasadnutia odsúhlasil výbor členstvo Ing. Mgr. Ľubomíra Ďurinu z Archívu Ústavu pamäti národa.

Zapísala: E. Machajdíkova, tajomníčka SSA

Bratislava 12. 12. 2008

Zápisnica
zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa konalo
3. decembra 2008 v Bratislave

- Program:**
- 1) Otvorenie
  - 2) Organizačné záležitosti SSA
  - 3) XIII. archívne dni v Bojniciach
  - 4) Hospodárenie
  - 5) Fórum archivárov
  - 6) Internetový portál: www.archivari.sk
  - 7) Záver

Na decembrovom zasadnutí výboru sa rokovalo o úradnom zabezpečení upravených stanov SSA na MV SR, distribúcii kalendára SSA na rok 2009, definitívnom zavedení tradície dňa otvorených dverí v archívoch SR okolo 8. júna - Medzinárodného dňa archívov (v roku 2009 to bude 12. jún) a ústrednou témou XIII. archívnych dní. Predsedníčka informovala prítomných o stretnutí zástupcov Spoločnosti slovenských archivárov, Asociácie knižníc, Spoločnosti slovenských knihovníkov a Zväzu slovenských múzeí v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave, ako predstaviteľov spoločností, ktoré sa starajú o záchranu kultúrneho bohatstva SR. Hospodárka informovala prítomných o nakladaní s finančnými prostriedkami za uplynulé obdobie; stav účtu ku dňu rokovania výboru bol 164.000,-Sk. Členovia výboru odsúhlasili finančný príspevok pre SHS – sekciu archívnictva a pomocných vied historických vo výške 1.157,-Sk na vedeckú konferenciu DIPLOMATICA ECCLESIASTICA spojenú s okrúhlym stolom na tému Cirkevné archívy včera/dnes/zajtra, ktorá sa konala v Slovenskom národnom archíve v tomto roku. Tradične sa riešili aj otázky týkajúce sa Fóra archivárov a internetového portálu Spoločnosti slovenských archivárov www.archivari.sk.

Zapísala: E. Machajdíkova, tajomníčka SSA
Bratislava 12. 12. 2008

Z domova a zo sveta

Public relations v archívoch

(2. časť)

Vo Fóre archivárov 2/2008 sme vás informovali o konferencii, ktorá sa konala 9. a 10. mája 2008 v poľskej Toruni a o príspevku Zuzany Kollárovej týkajúcom sa Slovenska. V nasledujúcom príspevku by sme vám chceli priblížiť aj ďalšie príspevky, ktoré zazneli na spomenutej konferencii.

V úvode Marlena Jabłońska v príspevku *Public relations w archiwach – wprowadzenie* sa zamýšľala nad samotným výkladom pojmu. Podľa nej jedna z definícií hovorí, že „public relations je forma stáleho dialógu organizácie a jej prostredia pri využívaní rôznych prostriedkov na komunikáciu“. Často ide o

pomenovanie spoločného umenia a vedy, ktoré umožňujú analyzovať emócie, nástroje a trendy v spoločnosti, reakcie na ne, dávajúce možnosť plánovania programov práce, ktorých cieľom je uspokojenie potrieb samotnej organizácie, ako aj potrieb jej okolia. Public relations v archívoch je potrebné vnímať na niekoľkých úrovniach. Po prvé – public relations, ako forma komunikácie s okolím, resp. verejnosťou. Tu je potrebné dôkladné rozdelenie na skupinu prijímateľov a vysielateľov tvoriacich ich vnútorné a vonkajšie okolie s prihliadnutím na rôznorodosť archívov. Iné cieľové skupiny využívajú sieť štátnych, či cirkevných archívov, iné študujú v osobitných archívoch. Po druhé, public relations je cestou budovania imidžu archívov. Archívy v poslednom čase veľa hovoria o popularizácii archívnych fondov a zároveň vedy o archívoch. Po tretie, public relations v inštitúciách, v samotnom archíve znamená výber prostriedkov a ich použitia, aby bol získaný dobrý efekt v personálnych záležitostiach archívu, výber motivácie pracovníkov, nápravu komunikácie na pracovisku a tým sa umocňuje pozícia archívu v štruktúre organizácie inštitúcie.

Prednášku *Strategiczne postrzeganie archiwistyki* si pripravil psychológ Jarosław Nadolski. Autor sa veľmi podnetne zamýšľal nad viacerými problémami public relations v archívoch a svojimi otázkami priam provokoval prítomných. Pýtal sa: „Čo znamená stratégia v spoločnosti a ako je ju potrebné využiť?“ Podľa neho je stratégia spôsobom na vyriešenie problémov. Je hrou o víťazstvo pomocou zbraní, ktoré vlastníme. Je spôsobom na skutočné dosiahnutie cieľa. Bez stratégie robíme chaoticky, bez organizácie, v zlom čase (buď dlho alebo krátko), náhodne a akčne. Aký je súčasný pohľad na archívniectvo a archivárov? Podľa jeho agentúry ICD výsledky prieskumu ukazujú, že archívy sa už začali objavovať na trhu služieb, i keď iba čiastočne v dobrom svetle a čaká ich veľa práce. Ešte viac je potrebné urobiť na vylepšenie prostredia archivárov. Ich zamestnanie je chápané ako neatraktívne, nevhodné a nevýznamné. Typický archivár: starý vedec, v strede štósov papierov, prachu, s glotovými rukávmi, s pohárom s nedopitou kávou, nikomu nepotrebná práca. Toto potvrdzujú výsledky výskumu, ktorý bol vykonaný začiatkom roka 2008, uskutočnenom medzi stredoškólakmi a vysokoškólakmi. Aký by mal byť vysnívaný obraz archivára? Na túto otázku mali odpovedať prítomní. Či to má byť obraz statočného a usporiadaného historika – prehrabujúceho sa v dokumentoch, či súčasného analytika dokumentov a zároveň dobrého organizátora stoviek zložiek a kilometrov políc. A možno by to mal byť iný človek, predstavujúci mix už uvedeného? Či si už archivári položili takéto otázky a už aj našli na ne odpoveď? Na záver ešte niektoré dôležité veci: spytovanie svedomia, nápady, technika, plán atď. ... alebo, ako dosiahnuť imidž archívniectva. Jarosław Nadolski ponúkol aj riešenie alebo jednoduché recepty na strategický vzostup budovania imidžu archívniectva. 1. Vstupná analýza alebo zistenie, aký je stav; 2. Ciele – viac jasné a konkrétne: k čomu smerujeme? 3. Taktika, čiže nápad; 4. Cieľové skupiny, čiže kto je adresátom nášho úsilia? 5. Odkaz, čo do obsahu - vyberáme, čo chceme povedať, ukázať podľa obsiahnutia zameraného efektu; 6. Cesty komunikácie – aké cesty využívame? 7. Taktika a výber prostriedkov – čím budeme slúžiť na tejto ceste? 8. Plán, harmonogram, financie, čiže čo, kedy a ako a za koľko budeme pracovať a kto je za to zodpovedný; 9. Monitoring – zhodnotíme efekt nášho úsilia, zistíme čo bolo dobré, čo nebolo najlepšie, podčiarkneme prínos a pod. Pristúpime k ďalšej práci...

Profesor Władysław Stępnik, dobré známy v medzinárodných archívnych kruhoch ako zástupca poľských archivárov, informoval v prednáške *Pomocja i popularyzacja archiwów w pracach MRA* o činnosti Medzinárodnej rady archívov v oblasti komunikácie, zavádzaní a popularizácie vedy o archívniectve. Informoval o štruktúre MRA a predstavil aj orgány zodpovedné za úlohy vyplývajúce z oblasti public relations. Autor hovoril o jemu známych aktivitách v európskych štátoch a aj zo strany UNESCO usilujúcich sa o nápravu verejnej mienky verejnosti. Poukázal na málo aktivít, ktoré sa v tomto zmysle dejú. Doposiaľ organizované konferencie a zasadnutia MRA neboli venované téme public relations. Napriek tomu však aj

vďaka MRA si začína verejnosť uvedomovať význam popularizácie archívnych zbierok a ich využívanie. V roku 2008 oslávila MRA 60. výročie svojho vzniku.

Waldemar Chorążyczewski – *Udział stowarzyszeń archiwalnych w budowie wizerunku archiwów* sa zamýšľal nad úlohou archívnych spoločností pri budovaní imidžu a dobrého mena archívov. Podľa neho je ťažko požadovať, aby spoločnosti archivárov budovali imidž konkrétneho archívu alebo nebudaj sieti archívov. Avšak na celom svete sa usudzuje, že je to ich základná úloha. Vzorom takejto práce môže byť Sekcia profesionálnych združení archivárov a správcov dokumentov pri Medzinárodnej rade archívov. Okrem všeobecne známych aktivít v rámci public relations sa venuje etike profesionálnych archivárov, ktorá je zakotvená v etickom kódexe. Nejde tu o poučanie archivárov, čo je dobré a čo zlé, ale ide o využívanie základnej podstaty. Pod etikou sa rozumie skôr profesionálna kompetencia. Budúcnosť vidí v systéme certifikácie archivárov, čiže v potvrdzovaní, či archivár má potrebné vedomosti, zručnosti a základy. Obdobná situácia je aj pri akreditácii archivárov.

Situáciu týkajúcu sa poľských archívov a ich prezentácie v médiách predstavila Wanda K. Roman v príspevku *Polskie archiwa w mediach*. V tradičnom chápaní sa pod pojmom médiá rozumie tlač, rozhlas a televízia, ktoré žiaľ archívom venujú len málo pozornosti. V posledných rokoch sa v spoločnosti archívy „zviditeľnili“ predovšetkým (aj za „spolupráce“ médií) v kontexte agentov, tajných spolupracovníkov a lustrácií, i keď je to predovšetkým úloha iba jediného Instytutu Pamięci Narodowej. Napriek tomu sa hovorilo a aj hovorí o úlohe archívov disponujúcich s obrovským množstvom informácií súvisiacich s riešením vážnych spoločenských problémov. Za týchto okolností sú archívy predmetom záujmu médií iba na okraji, neexistujú a informácie o nich sa objavujú iba ojedinele. Ak médiá rozšírime o internet, situácia sa čiastočne zmenila. Na internete sa nachádzajú oficiálne stránky archívov, rôzne informácie sa dajú získať aj pri prezentácii archívnych dokumentov a pod.

Irena Mamczak-Gadkowska predniesla príspevok *Dbalosc o wizerunek archiwow polskich w dwudziestoleciu międzywojennym*. V referáte autorka predstavila rôzne etapy vývoja štátnych archívov v Poľsku a činnosť riadiaceho orgánu Wydziału Archiwów Państwowych (WAP), ktorý mal veľký vplyv na budovanie pozitívneho imidžu poľských archívov. Archívy v medzivojnovom období boli široko otvorené pre potreby úradov, študentov, angažovali sa pri organizovaní rôznych výstav a pod. vďaka čomu bola archívom verejnosť naklonená. Najväčšiu propagáciu archívy zaznamenali na medzinárodnej výstave v Poznani v roku 1929.

Zuzana Kollárová
ŠA v Levoči, pobočka Poprad

Regionálne kultúrne dedičstvo na Žitnom ostrove a v Matúšovej zemi

V šalianskej pobočke Štátneho archívu v Bratislave sa dňa 11. septembra 2008 konala konferencia na tému *Regionálne kultúrne dedičstvo na Žitnom ostrove a v Matúšovej zemi*, na ktorej odzneli príspevky slovenských i zahraničných hostí sprevádzané obrazovými prezentáciami.

Rokovanie otvorila prednáška Zsuzsanny Bakó na tému *Zbierka plánov v Úrade maďarského kultúrneho dedičstva v Budapešti*, kde vysvetlila úlohy a význam úradu, spracovávania jeho písomnej produkcie a vytvárania zbierok. Charakterizovala stav nespracovaného materiálu a priblížila tiež postup digitalizácie tohto archívneho fondu. Lajos Gecsényi informoval o *prameňoch k dejinám Uhorska v Archíve Dvorskej komory zo 16.–17. storočia*. Vo svojom príspevku priblížil dejiny, vznik a pôsobnosť Dvorskej komory, zhodnotil jej význam a rozobral archívne dokumenty pochádzajúce z jej činnosti. *Žitnoostrovne*

múzeum a jeho zbierky predstavila Oľga Bevilagua, ktorá priblížila dejiny, vznik, postavenie a pôsobnosť múzea, ako aj dokumenty o budove – kaštieli, v ktorom múzeu sídli. V úvode prednášky nazvanej *Vlastivedné múzeum v Galante ako pamäťová inštitúcia* sa Eva Božanská venovala vzniku a vlastivednému charakteru múzea. Prednášku zaujímavým spôsobom doplnila prezentácia fotografií budovy múzea. V druhej časti sa venovala charakteristike zbierkového fondu. Rastislav Petrovič priblížil na základe obrazovej prezentácie *Významné sakrálne pamiatky Žitného ostrova*. Oboznámil s ich dejinami, prestavbami, rekonštrukčnými prácami, priblížil aj súčasný stav kostolov a ich mobiliáru, medzi ktorý patria epitafy, krstiteľnice, pastofória, kazateľnice, maľby a fresky. S príspevkom *Archívny fond k pamiatkam zo Žitného ostrova a Matúšovej zeme vo fonde Ministerstva školstva a národnej osvety* vystúpila Veronika Nováková, ktorá charakterizovala tento archívny fond, jeho členenie do vecných skupín, zhodnotila význam spisového materiálu pre správu, ako aj úlohy ministerstva. Zmienila sa aj o problematike kompetencií ministerstiev pri ochrane pamiatok, o hmotných pamiatkach a ich rekonštrukcii. Balázs Somfai sa venoval *úlohám Archívu župy Veszprém vo využívaní kultúrneho dedičstva*, vo svojom vystúpení priblížil jeho históriu a úlohy, ako aj stav budov, v ktorých archív sídlil, čo vhodným spôsobom doplnila prezentácia návrhov a plánov jednotlivých budov múzea. *Kultúrno-osvetovú činnosť Archívu župy Hajdú - Bihar* priblížil Kálmán Radics. V úvode vystúpenia sa venoval osvetovej i výskumno-osvetovej činnosti a službám archívu, návštevnosti jeho internetovej stránky, ako aj spolupráci s inými kultúrnymi a spoločenskými inštitúciami, účasti archívu na projektoch a podujatiach a výstavách k významným udalostiam. Rokovanie uzavrelo vystúpenie Ferencza Nagya, ktorý sa venoval *bádateľskej službe Archívu župy Szabolcs – Szatmár – Bereg*. V úvode vystúpenia v krátkosti načrtol územný vývoj súčasnej župy, priblížil ťažkosti v práci s archívnym materiálom v dôsledku jeho rozdelenia, venoval sa problematike jeho skúmania v kontexte medzinárodnej spolupráce archívov, v ktorých prebieha výskum a na základe zahraničných kontaktov sa získavajú nové poznatky k dejinám pôvodných troch žúp. Priblížil aj stav sprístupňovania a ochrany archívnych dokumentov v tomto archíve.

Súčasťou medzinárodnej konferencie bola aj výstava písomných prameňov a hmotných pamiatok k témam, ktoré odzneli na tomto podujatí. V prvej časti výstavy boli inštalované exponáty približujúce sakrálne pamiatky z územia Žitného ostrova a Matúšovej zeme, ako najstaršie zachované pamiatky na základe prameňov z rokov 1634–1640. V druhej časti výstavy boli vystavené hmotné pamiatky s cieľom poukázať na ich stav po vzniku Československej republiky a ktoré sa nachádzajú v súkromných zbierkach. Majitelia tieto zbierky uložili do depozitu do archívu v Šali. V tretej časti výstavy sme mali možnosť vidieť vzácne písomné a knižné dokumenty, ktoré patria k významným pamiatkam, napríklad účtovnú knihu prokurátora Rakúskej provincie jezuitov z rokov 1712–1772, zbierku staroegyptských starožitností Michala Esterháziho v Tomášikove z roku 1925, úryvky z diel Jozefa Miskovicsa – Selleyeiho, písomnosti zo zbierok farských úradov, texty k dejinám rímskokatolíckej cirkvi z r. 1774 od profesora Juraja Franka pôsobiaceho na Trnavskej univerzite. Posledná časť výstavy bola vyhradená partnerským inštitúciami – Žitnoostrovnému múzeu v Dunajskej Strede a Vlastivednému múzeu v Galante. Menované inštitúcie tu predstavili v priereze svoju činnosť v oblasti ochrany kultúrneho dedičstva, prezentovali niekoľko vzácných zbierkových predmetov. Zo zbierok Žitnoostrovného múzea v Dunajskej Strede to boli napríklad fragmenty kalendára z Mliečan z roku 1639, rodokmeň rodiny Bittó de Sárosfalva, zápisnica z roku 1880 (rodiny Pavla Bacsáka). Zo zbierok Vlastivedného múzea v Galante boli vystavené kovové platidlá, pamätne mince, ale aj papierové peniaze v rôznych nominálnych hodnotách. Súčasťou výstavy boli aj fotografie pôvodného stavu a postupnej rekonštrukcie budovy, v ktorej sídli Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa.

Jana Macounová
Archív UK

Medzinárodná konferencia k 50. výročiu založenia Archívu Univerzity Loránda Eötvösa v Budapešti

Pri príležitosti 50. výročia založenia Archívu univerzity Loránda Eötvösa v Budapešti (ďalej ELTE) sa konala v dňoch 24.-25. septembra 2008 medzinárodná konferencia na tému *Informatika a elektronické spracovanie dát – ich aplikácia v univerzitných archívoch. Elektronické databázy, elektronické spisy, digitalizácia a webové stránky.*

Už 23. septembra 2008, v predvečer otvorenia konferencie, sa v reprezentačných priestoroch Univerzitnej knižnice ELTE stretli zahraniční účastníci konferencie zo Spolkovej republiky Nemecko, Rakúska, Českej republiky, Slovenska, Poľska, Rumunska a Ruska, aby si prehládli nielen uvedené

priestory knižnice, ale aj výstavu archívnych dokumentov viažucich sa k vzniku a činnosti archívu ELTE i najvzácnejších archívnych dokumentov z jeho fondov.

V priestoroch slávnostnej sály knižnice, v ktorej je uložených okolo 20 000 kníh z 18. storočia, bola dňa 24. septembra v predpoludňajších hodinách otvorená medzinárodná konferencia. Otváraciu reč predniesol rektor ELTE Dr. Ferenc Hudecz, v ktorej vyzdvihol dôležitosť archívu ELTE nielen ako odborného pracoviska, ale aj významnej vedeckovýskumnej ustanovizne v rámci univerzity. O jeho vznik sa významnou mierou zaslúžil aj vtedajší prorektor, akademik György Székely, ktorý bol osobne prítomný. Riaditeľ archívu Viedenskej univerzity Kurt Mühlberger sa prítomným prihovril v mene zahraničných účastníkov. Ocenil nielen maďarskú pohostinnosť a priam kniežaciu starostlivosť o hostí, ale aj možnosť konania sa konferencie v prekrásnom priestore, priam pokladnici poznania ukrytom vo vzácných knihách. Podľa neho by archívy, ani tie univerzitné, nemali byť „odsúdené“ len na servis pre stránky a bádateľov, ale potenciál nimi uchovávaných dokumentov by mali viesť využiť aj na vlastné bádanie a vedecký výskum. Téma peregrinácie, ktorou sa pred desaťročiami začal na vedeckej úrovni zaoberať archív ELTE, nie je

jednoduchou témou. Vyžaduje si nielen veľa cestovať, ale aj veľa trpezlivosti pri zdĺhavom získavaní potrebných údajov. Zároveň však pomáha pri vytváraní akejsi „kolegiálnej siete“ medzi univerzitnými archívami v celej Európe, pretože bez vzájomných kontaktov a spolupráce nie je možné naplniť jej obsah. Účastníkov konferencie pozdravil aj zástupca riaditeľa Maďarského krajinského archívu (ďalej MOL) Dr. Csaba Szabó. V krátkosti poukázal na úzku spoluprácu MOL a archívu ELTE, vysoko hodnotil prácu archivárov pri vypracovaní databázy študentov z Uhorska študujúcich na zahraničných univerzitách od 13. storočia do roku 1918. Privítal by rozšírenie zhromažďovaných údajov o študentoch študujúcich na východoeurópskych (v bývalom ZSSR) a maďarských univerzitách po rozpade Rakúsko-Uhorska.

Úvodnú prednášku *Polstoročie univerzitného archívu ELTE - cesta od založenia po jubileum* predniesol generálny riaditeľ Univerzitnej knižnice a archívu ELTE László Szögi. V jej prvej časti oboznámil prítomných s dejinami archívu, ktorý je najstarším univerzitným archívom v Maďarsku. Vtedajšie ministerstvo kultúry povolilo jeho založenie dňa 11. júla 1958, no snahy založiť takúto inštitúciu boli staršieho dáta. Už v roku 1911 navrhoval dekan Filozofickej fakulty zriadiť akési „univerzitné múzeum“, kde by boli uložené dokumenty a rozličné predmety viažuce sa k univerzite. Tento plán sa však nepodarilo uskutočniť ani v medzivojnovom období. Aj druhú svetovú vojnu „prežil“ bez väčších škôd na viacerých miestach. V prvých rokoch komunistického režimu vyvstala otázka, čo s archívnymi dokumentmi univerzity. Tie podľa koncepcie vedecko-politického riadenia odovzdala univerzita Maďarskému krajinskému archívu – v roku 1951 137 bm a v roku 1953 200 bm spisového materiálu, prevažne spisy rektorátu, Právnickej a Filozofickej fakulty. Tu boli spracované a sprístupnené. Iróniou osudu bolo, že práve tu utrpeli ťažké škody – úplne ich zničil následný požiar po zásahoch striel sovietskeho delostrelectva v roku 1956. Potom navrhol vtedajší generálny riaditeľ Univerzitnej knižnice László Mátrai zistiť škody a dňa 6. decembra 1957 sa pod vedením vtedajšieho prorektora Györgya Székelya stretlo grémium, ktoré vypracovalo koncepciu založenia a kompetencií archívu univerzity, ktorú svojím rozhodnutím z roku 1958 schválilo aj ministerstvo kultúry.

Prvých 25 rokov existencie patrilo archív pod rektorát, od roku 1973 ku knižnici. V roku 1983 sa stal

špecializovaným archívom s vlastnou štruktúrou i rozpočtom. Keď bol v roku 1984 poverený vedením archívu docent pôsobiaci vo vedeckej výučbe archivárov, študenti archívnictva sa práve tu mohli popri teoretickej časti zúčastňovať aj praktického vyučovania. V tom istom roku sa zvýšil počet pracovníkov v archíve, začalo sa i s jeho rekonštrukciou. Lepšie personálne obsadenie umožnilo intenzívnu odbornú prácu. Preberali sa historické dokumenty z jednotlivých fakúlt, inštitútov a katedier, centrálnych štruktúr univerzity a samozrejme aj osobné fondy. Množstvo archívnych dokumentov uchovávaných v archíve sa strojnásobilo a v roku 1988 odovzdali pracovníci do tlače svoju prvú publikáciu. V roku 2005 bol archív vďaka priaznivej situácii presťahovaný do vlastnej budovy, ku ktorej získal v tomto roku ďalšie priestory.

V druhej časti prednášky sme sa dozvedeli o archívnych dokumentoch, ich histórii a pomôckach. Existencia archívu a jeho aktivity potvrdili, že názor zo 70. rokov o zničení dokumentov Trnavskej univerzity a Budapeštianskej univerzity bol predsa len prehnaný. Nie všetko bolo totiž v roku 1956 zničené v budove MOL, pretože nie všetky fondy tam boli odovzdané. Boli nájdené dôležité sekundárne pramene v rôznych domácich prameňoch, ktoré v mnohom doplnili poznatky o dejinách univerzity. V súvislosti s trnavským obdobím sa spomínali aj pramene rádu jezuitov, ktoré sa nachádzajú v cirkevných i verejných zbierkach, v archívoch alebo zbierkach mimo územia dnešného Maďarska. Dokumenty z obdobia po presťahovaní univerzity z Trnavy do Budína a neskôr do Pešti až po vyrovnanie sú spisy vcelku dobre zachované. Ide o spisy Univerzitnej knižnice, Botanickej záhrady, Teologickej a Lekárskej fakulty, ako aj o spisy Krajinského úradu a ministerstva kultu, štúdiom ktorých majú bádatelia možnosť doplniť si informácie. Najväčšie škody vznikli na dokumentoch z obdobia rokov 1867-1900 a to nielen univerzitných, ale aj tých z Krajinského úradu a to až do roku 1916. Dokumenty z prvej polovice 20. storočia sú takmer bez výnimky zachované a po roku 1945 všetky. Bolo sa treba popasovať aj so systémom ukladania týchto špecifických dokumentov, po roku 2000 o to viac, že sa v štruktúre univerzity presadili zásadné zmeny v zmysle spájania sa katedier, vznikania nových fakúlt a po roku 2007 aj prechod na elektronické spracovanie spisov, ktoré by sa malo uzavrieť v budúcom roku. V roku 1989 sa podarilo pracovníkom archívu získať do depozitu tzv. Sickelovu zbierku (112 listín, z toho 104 do roku 1526). Tieto listiny sú vhodným spôsobom dostupné študentom histórie a archívnictva na seminároch z paleografie a diplomatiky.

V súčasnosti sa v archíve nachádza 121 fondov o rozsahu 1300 b. m. Všetky fondy sú usporiadané, v poslednom čase sú pomôcky vyhotovované len v elektronickej podobe. Pre bádateľa je na webovej stránke archívu dostupný nielen zoznam fondov, ale aj pomôcky. Návštevnosť archívu nie je veľmi vysoká pre špecifický charakter dokumentov, no ročne tu študuje 30-50 bádateľov s počtom 200 bádateľských návštev.

V tretej časti prednášky nám predstavil vedeckú činnosť univerzitného archívu. Tá sa práve po roku 1990 výrazne zlepšila vďaka financiám, ktoré majú k dispozícii. Archív sa môže prezentovať 25 zväzkami: zastúpené sú pramenné edície, zborníky, databázy i monografie. Už pred rokom 1989 uviedli archivári do života veľkorysý projekt výskumu peregrinácie študentov z Uhorska v novoveku (1526-1918) na zahraničných univerzitách. V priebehu 20 rokov prebiehal výskum v 21 krajinách, v ktorých sa študovalo na 215 univerzitách, vysokých školách a akadémiách. Výsledkom je databáza údajov o 96 000 študentoch. Prednedávnom sa začal realizovať podobný projekt peregrinácie uhorských študentov v stredoveku (do 1526).

Štvrtá časť prednášky bola zameraná na medzinárodné kontakty, ktoré sa začali budovať pred viac ako 20-timi rokmi. V prvej fáze išlo o odborné vzťahy, výmenu informácií, no neskôr sa prišlo k spoznávaniu i riešeniu rovnakých či podobných problémov univerzitných archívov, ktoré sa začali prezentovať na spoločných odborných zasadnutiach a konferenciách. Najintenzívnejšie vzťahy má Archív

ELTE s Archívom Viedenskej univerzity. Intenzívne kontakty má k archívom univerzít v Prahe, Brne, Bratislave, Krakove, z nemecky hovoriaceho priestoru sú to predovšetkým univerzitné archívy v Grazi, Heidelbergu, Berlíne, Jene, Halle, Tübingene, Greifswalde a Drážďanoch. V posledných rokoch sa zintenzívnila spolupráca s rumunskými kolegami, predovšetkým s univerzitným múzeom v Cluj-Napoca i tamojším archívom. Nemožno opomenúť ani kontakty s univerzitnými múzeami i archívami vo Švajčiarsku, Poľsku, Litve, Estónsku, Srbsku i Chorvátsku.

Pripomeňme len, že generálny riaditeľ Univerzitnej knižnice a archívu ELTE vedie grémium pre históriu univerzít pri Maďarskej akadémii vied a je jediným maďarským členom rovnakého grémia na medzinárodnej úrovni.

Približne o 11.00 h nastúpili domáci i zahraniční účastníci konferencie spolu s rektorom ELTE do pristavených autobusov, ktoré ich odviezli na Maglódi út č. 8 do priestorov archívu. Prezreli sme si nielen pracovne, študovňu, knižnicu, ale najmä depozitáre.

Po prehliadke archívu o 14. 00 h opäť v slávnostnej sále knižnice otvoril rokovanie prvej sekcie riaditeľ Archívu Viedenskej univerzity Kurt Mühlberger. Ako prvý odznel príspevok riaditeľa Archívu Karlovej univerzity v Prahe nazvaný *50 let Ústavu dějin Univerzity Karlovy a Archivu Univerzity Karlovy v 660. roku výročí založení Univerzity Karlovy*. Thomas Meisel z Archívu Viedenskej univerzity informoval o *elektronickom sprístupnení fondov v Archíve Viedenskej univerzity*, ktorý uchováva približne 7000 bm archívnych dokumentov. Podal prehľad o štruktúre fondov, digitalizácii úradných kníh a zoznamov študentov, skenovaní listín, rukopisov, fotografií v programe PHAIDRA. Mária Grófová z Archívu Univerzity

Komenského načrtnú úlohu archívu spojené s prípravnými prácami digitalizácie zbierky fotografií a vybraných archívnych dokumentov. Na príklade Archívu Technickej univerzity v Drážďanoch rozobral jeho riaditeľ Matthias Lienert *prezentáciu fondov a ich využitie v digitálnom svete*. Systematicky začala univerzita budovať svoj archív v roku 1952, do súčasnosti prevzala približne 3 000 bm archívnych dokumentov aj od jej predchodcov od roku 1828 a po roku 1991 integrovaných troch vysokých škôl. Pri digitalizácii sa zamerali najskôr na skenovanie osobných fondov, zoznamov absolventov a profesorov.

Rokovanie druhej sekcie viedol László Szögi. Riaditeľka Štátneho archívu Kaliningradskej oblasti Alla Nikolajevna Fedorová informovala o fondoch Albrechtovej univerzity v Kaliningrade, kde sa pristupuje k ich digitalizácii. Júlia Varga z Archívu ELTE referovala o *zostavovaní databáz k histórii uhorského vysokého školstva*. István Lengvári, riaditeľ Archívu Univerzity v Pécsi, prezentoval využitie databázy študentov v období rokov 1923-1950 pre štatistické účely. Csaba Borsodi, prodekan FiF ELTE a riaditeľ Historického inštitútu ELTE, informoval o reforme štúdia archívniectva od akademického roku 2009/2010 a predstavil nový študijný plán.

Konferencia pokračovala dňa 25. septembra 2008 rokovaním tretej sekcie, ktorú viedol László Molnár, riaditeľ Archívu Semmelweisovej univerzity v Budapešti. Ana-Maria Stan, riaditeľka univerzitného múzea a Emilia Cismas z Archívu Univerzity Babes-Bolyai v Cluj-Napoca v príspevku *Archív a múzeum Univerzity Babes-Bolyai – od tradície po modernosť, implementácia nových metód archivovania a spracovania informácií* vysvetlili postupy pri zavádzaní informačných technológií, ktoré zvolili ako najvhodnejšie pre ich fondy. Riaditeľ Archívu Jagellovskej univerzity v Krakove, Adam Cieslak, predstavil postupy i vypracovanú databázu absolventov univerzity za obdobie rokov 1850-1918. Vilmos Zsidi, riaditeľ Archívu Korvínovej univerzity v Budapešti, v príspevku *Stratégia digitalizácie v maďarských univerzitných archívoch* podal prehľad o postupe digitalizácie archívnych dokumentov uložených v maďarských univerzitných archívoch, t. j. matrík zapísaných študentov, evidencií absolventov, evidenčných kariet študentov, zápisníc akademických senátov i profesorských zborov, ako aj protokolov o vykonaných štátnych záverečných skúškach. Najbohatšiu databázu študentov vytvoril archív ELTE a Archív Univerzity v Szegede. Plánuje sa zhromaždenie údajov o funkcionároch univerzít a vysokých škôl a vytvorenie databázy archívnych pomôcok. Zsolt Osváth, vedúci knižnice Ferencza Entza a Archívu Korvínovej univerzity v Budapešti, v príspevku *Informatika v Archíve Korvínovej univerzity* hovoril o databáze 17 tis. študentov bývalej Vysokej školy záhradníckej a postupoch pri digitalizácii zbierok a muzeálnych exponátov uložených v ich archíve.

Rokovanie štvrtej sekcie otvoril po krátkej prestávke Vilmos Zsidi. V príspevku *Budovanie databáz k histórii maďarských umeleckých vysokých škôl* informovala Krisztina Bognár Kissné z Archívu ELTE o spôsobe zhromažďovania a využívania údajov o študentoch a pedagógoch v štyroch umelecko-vzdelávacích inštitúciách v Uhorsku v rokoch 1785-1919: na Krajinskej dramatickej škole, Národnej uhorskej kráľovskej kresliarskej škole, Uhorskej kráľovskej hudobnej akadémii a Uhorskej krajinskej kráľovskej umeleckopriemyselnej škole. László Molnár v príspevku *Databázy študentov medicíny na Semmelweisovej univerzite* (ďalej SOTE) rozobral typy písomností a ich výpovednú hodnotu, ktoré sa stali podkladom pri čerpaní údajov o študentoch SOTE a jej predchodcoch do databáz – promočné knihy, kmeňové listy, absolutoriá. Z pripravovanej edície o absolventoch Lekárskej fakulty za obdobie rokov 1770-1969 vyšli doteraz knižne dva zväzky, prvý v roku 1997 za obdobie rokov 1951-1969, druhý v roku 2006 za obdobie rokov 1921-1951. Posledné dva zväzky mapujúce obdobie rokov 1770-1921 budú publikované v rokoch 2009 a 2010. Krisztina Bataka z Archívu Technickej univerzity v Budapešti v príspevku *Webové stránky maďarských univerzitných archívov* sa zamerala na hodnotenie webových stránok a ako kritérium kvality

zvolila rýchlu dostupnosť informácií o archíve – orientačnú mapku s vyznačením sídla archívu, telefonický a e-mailový kontakt, úradné hodiny pre stránky i bádateľov, údaje o postupe pri vybavovaní požiadaviek stránok, aktualizáciu webovej stránky a ukladanie jej predchádzajúceho obsahu. Za najväčší nedostatok však považuje nedostupnosť údajov vo svetových jazykoch – angličtine či nemčine. O ťažkostiach s vyhotovovaním databáz študentov Lekárskej a Farmaceutickej fakulty Univerzity v Szegede informoval riaditeľ jej archívu Róbert Károly Kiss.

Záverečného slova i hodnotenia konferencie sa ujal László Szögi, hosťiteľ a organizátor celého podujatia. Podľa neho nie je ďalej možné odsúvať archívy univerzít na vedľajšie koľaje v systémoch archívov jednotlivých krajín Európy, pretože sú uchovávatelmi dokumentov k dejinám vzdelávania, čo je jedným z mnohých uhlov pohľadu na vlastnú históriu. Vyjadril presvedčenie, že sa podobných stretnutí budú univerzitní archivári zúčastňovať aj naďalej a tak získavať skúsenosti s možnosťami porovnať svoju prácu s prácou kolegov v zahraničí. Nezabudol poďakovať ani svojim kolegom, bez každodennej práce ktorých by sa archív nemohol pochváliť takými výsledkami, aké dosahuje a ktorí sa veľkou mierou podieľali aj na organizovaní tohto podujatia.

Archívu ELTE a jeho pracovníkom prajeme do ďalších rokov veľa úspechov.

Mária Grófová, Archív UK

Deň otvorených dverí v Archíve mesta Košice

Dňa 21. októbra 2008 otvoril svoje brány verejnosti Archív mesta Košice, ktorý sa svojimi fondmi a zbierkami radí medzi obsahovo najvýznamnejšie archívy na Slovensku. Starostlivosť o archív vždy zabezpečovalo mesto. Samospráva mesta Košice si stáročia uvedomuje, že poklady každého mesta sú uložené v archívoch. Nie je to inak ani dnes, keď je v sieti verejných archívov na Slovensku jediným samosprávnym archívom. Archívne dedičstvo mesta, ktoré siaha na začiatok 13. storočia a je svedectvom osobitného postavenia a zásluh Košíc v dejinách krajiny, prezentovali pracovníci Archívu mesta Košice počas „Dňa otvorených dverí“.

Nikto z archivárov netušil, že záujem verejnosti a médií bude tak veľký. Od rána prichádzali žiaci, študenti a histórii oddaní zvedavci. Návštevníci neprichádzali len z Košíc a blízkeho okolia, ale aj zo vzdialenejšej Čiernej nad Tisou či Turne nad Bodvou. Priestory a ukážky vzácných historických dokumentov vzhľadom vyše 400 návštevníkov a redaktormi boli zastúpené takmer všetky mienkotvorné média, na otázky ktorých

počas celého dňa odpovedal riaditeľ archívu JUDr. Jozef Kirst.

Oddelenie starších dejín prezentoval Ladislav Balogh. Predstavil dokumenty tzv. „Tajného archívu“, ktorý je zbierkou privilégií, honoru, dôchodku a majetkových práv mesta a mestského patriciátu, ale aj ostatné písomnosti mestskej kancelárie, ktorá sa radí medzi najkompletnejšie zachované registratúry. Najväznejšie listiny sú dodnes uložené v železnej skrini, ktorá sa až do polovice 20. storočia uzamykala kombinovane, štyrmi kľúčmi na dva zámky. Ak sa mala skriňa otvoriť, museli sa stretnúť viacerí predstavitelia mesta. Táto časť archívu má i dnes osobitý režim. Z toho dôvodu sa erbové listiny, či prvá písomná zmienka o Košiciach, predstavili vo forme faksimile.

Oddelenie novších dejín priblížilo terajšiu normatívnu úpravu vzťahujúcu sa na archív a registratúru, činnosti na úseku predarchívnej starostlivosti. Mária Hajduová prítomným predstavila „Bádateľský poriadok archívu“, ktorý určuje pravidlá vstupu do bádateľne, pravidlá prístupu k archívnym dokumentom a informáciám v nich obsiahnutých. Archív mesta Košice má plán digitalizácie archívnych dokumentov, ktoré vznikli pred rokom 1526, zakotvený v „Pláne hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Košice na roky 2009-2011“. Plán počíta aj s vytvorením oddelenia digitalizácie, kde by mali pracovať odborníci z oblasti informatiky. Predstavila nový kvalitný skener, slúžiaci k vytvoreniu databázy digitalizovaných archívnych dokumentov vo vysokom rozlíšení (300 dpi), ktoré bude archív pripravený v elektronickej forme spravovať a efektívne využívať.

Archivári si uvedomujú, že výchova k zdravému lokálpatriotizmu by mala začať v archíve, preto vnímajú túto službu, ako službu verejnosti a službu svojmu mestu, ktoré sa v septembri stalo Európskym hlavným mestom kultúry na rok 2013.

Vzhľadom na veľmi veľký záujem zo strany verejnosti, archív sa rozhodol usporiadať „Deň otvorených dverí“ aj v budúcom roku. Verí tomu, že aj ostatné verejné archívy využijú túto formu na popularizáciu svojho archívneho bohatstva. Verte, že sa to opláti.

Mária Hajduová, Archív mesta Košice

Konferencia „Ochrana a využívanie kultúrneho dedičstva“ v Martine

V dňoch 28.–29. 10. sa uskutočnila v Slovenskej národnej knižnici v Martine odborná konferencia „Ochrana a využívanie kultúrneho dedičstva“. Jej usporiadateľmi boli Slovenská národná knižnica v Martine, Slovenský národný archív, Slovenské národné múzeum, Spolok slovenských knihovníkov. Zúčastnilo sa na nej vyše 150 odborníkov z knižníc, archívov, múzeí i ďalších inštitúcií zo Slovenska, Čiech a Moravy.

Konferenciu otvoril doc. PhDr. D. Katuščák, PhD., generálny riaditeľ SNK v Martine. Pozdravil jej účastníkov a načrtnol hlavné úlohy SNK, ktoré sú rozpracované alebo ich treba riešiť v najbližšom období. V prvej prednáške „Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2008-2010 z pohľadu ochrany knihovníctva“ predstavil doc. V. Bukovský, CSc. (SNK Martin) strategické úlohy a rozvoj v oblasti ochrany v súvislosti s prípravou nového integrovaného kompetenčného/konzervačného centra SNK vo Vrútkach.

Ing. J. Hanus, CSc. (SNA Bratislava) sa v ďalšej prednáške „Ochrana archívnych dokumentov – súčasný stav a perspektívy“ venoval schválenej Konceptii rozvoja slovenského archívnictva do roku 2010 (s výhľadom do 2015) a jej realizácii, resp. „nerealizácii“ v praxi. Poukázal na zhoršujúcu sa situáciu v oblasti ochrany archívnych dokumentov v súvislosti so znižovaním stavu pracovníkov, či ich odchodom na iné pracoviská, ale aj komplikáciami pri získavaní materiálového zabezpečenia na tieto účely.

Ing. M. Bajžíková, PhD. (SNK Martin) v prednáške „Ochrana písomných materiálov- projekt KNIHA SK“ predstavila slovenský program riešenia úlohy výskumu a vývoja „Záchrana, stabilizácia a konzervovanie tradičných nosičov informácií v Slovenskej republike“ v rámci tematického okruhu *Kultúrne a prírodné dedičstvo a jeho ochrana* štátneho programu výskumu a vývoja Aktuálne otázky rozvoja spoločnosti. Jeho koordinátorom je Slovenská technická univerzita – Fakulta chemickej a potravinárskej technológie a participuje na ňom Slovenská národná knižnica v Martine, SNA a Ústav polymérov Slovenskej akadémie vied.

Riešeniu širokej problematiky ochrany kultúrneho dedičstva sa venuje aj niekoľko európskych projektov. Niektoré z nich predstavil J. Hanus – „Európske projekty v oblasti ochrany kultúrneho dedičstva – InkCor, Papertreat, SurveNIR, MIP, Papyrus, COST D42 Enviart“. R. Straka (Národný archív Praha) predniesol prednášku Ing. H. Paulusovej z Národného archívu Českej republiky z Prahy (neprítomná zo zdravotných dôvodov) „Informace o výzkumných projektech v oblasti péče o archivní fondy řešených v Národním archivu v Praze“.

Ďalšia časť konferencie bola venovaná prezentáciám z múzejnej oblasti. Najprv Mgr. D. Modráčková z Regionálneho múzea v Chrudimi, ČR – „Depozitáře a uložení sbírek v Regionálním muzeu v Chrudimi“ informovala o situácii na tamojšom pracovisku. Potom sa PhDr. RNDr. R. Senček z Poštového múzea v Banskej Bystrici – spoluautorka Mgr. J. Ďurišová – zaoberal problematikou „Axio-logická degenerácia inštitúcie I. kategórie múzejných zbierkových predmetov“. Ing. D. Jaremová zo Slovenského technického múzea Košice predstavila NKP Solivar v prednáške „História a súčasnosť národnej kultúrnej pamiatky Solivar pri Prešove“ a jej kolegyňa Ing. D. Lobodová z tej istej inštitúcie Európsku železnú cestu „Európska železná cesta – cesta európskeho priemyselného dedičstva“.

Ing. Z. Szabóová, J. Hanus a RNDr. J. Mináriková (SNA Bratislava) predstavili časť výsledkov z projektu KNIHA.SK v práci „Sledovanie zmien vlastností papiera vyvolaných vplyvom svetla“, v ktorých poukázali najmä na pozitívne zmeny z hľadiska ochrany papierových dokumentov dosiahnuté v študovni SNA inštalovaním ochranných okenných fólií. J. Hanus, Z. Szabóová, J. Mináriková a Ing. E. Hanusová (Univerzitná knižnica Bratislava) v ďalšej prednáške prezentovali možnosti využitia metódy röntgenovej fluorescenčnej analýzy a jej aplikácie pri ochrane AKD „Využitie metódy XRF pri ochrane archívnych a knižničných dokumentov“. Ing. A. Hurtová, Bc., V. Kellerová, Bc., K. Doležalová z Pardubickej Univerzity, ČR sa zaoberali problematikou transparentných, najmä pauzovacích papierov „Transparentné papiere z pohľadu technológa“. Prvý deň odborných prezentácií bol ukončený prednáškou Mgr. art. V. Kopeckej „Reštaurovanie transparentných papierov a ich adjustácia“ (Univerzita Pardubice, ČR).

Potom nasledovala prezentácia firmy ECOMED, SR, ktorou sa skončila prednášková časť prvého dňa konferencie.

Po ukončení prednášok účastníci navštívili expozíciu Slovenského národného literárneho múzea, kde sa konal aj vydarený spoločenský večer.

Druhý deň pokračovala konferencia prednáškou Ing. M. Sombathyovej (Slovenské banské múzeum B. Štiavnica): Ochrana a využívanie kultúrneho dedičstva v podmienkach Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici. Potom V. Majchrovičová zo Slovenského národného múzea v Bratislave v prednáške „Múzejná dokumentácia“ poukázala na problémy dokumentácie v múzeách a ich riešenie v rámci SNM najmä v súvislosti so sprístupňovaním tohto kultúrneho dedičstva elektronickou formou cez Internet (www.cemuz.sk). Mgr. A. Matejková, PhD. (Slovenské banské múzeum B. Štiavnica) informovala o projekte a využití Nórskeho finančných fondov v spolupráci s firmou Ceiba na „Vybudovanie a zriadenie reštaurátorského pracoviska zameraného na konzervovanie a reštaurovanie starých tlačí v Slovenskom

Banskom múzeu v Banskej Štiavnici“. Na záver tohto prednáškového bloku M. Plichtová zo Slovenského národného múzea v Bratislave informovala o aktivitách tejto inštitúcie v prednáške „Skúsenosti z medzinárodnej spolupráce pri organizovaní výstav Slovenského národného múzea v zahraničí v rokoch 2007–2008“.

Ďalšia časť bola venovaná problematike konzervovania a reštaurovania. V prvej prednáške sa Ing. M. Trnková, Bc. A. Boďová, Bc. D. Valovičová (SNK Martin) zaoberali konzervovaním tlače - „Záchrana atlasu GERMANIAE z fondu Diecéznej knižnice v Nitre“. Rovnakej problematike bola venovaná aj prednáška Mgr. B. Vojtekovej a A. Boďovej (SNK Martin) „Väzba tlače Sacra Concilia Ecclesiae z roku 1742“.

Mgr. A. Šimčík, Ing. Jiří Neuvirt, CSc, R. Aulický (Národní knihovna Praha, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Slezská univerzita v Opavě, ČR) predstavili projekt testovania niektorých dezinfekčných prostriedkov, resp. znižovania koncentrácie kyslíka vytvorením atmosféry dusíka v prezentácii „Ověřování možností hubení hmyzu poškozujícího knihovní a muzejní sbírky“.

Problematika degradácie kyslých papierov je najväčším problémom v súvislosti s ochranou novodobých knižničných materiálov a archívnych dokumentov z obdobia od roku 1850 až do konca 20. storočia. Zdá sa, že doteraz jej jediným riešením je aplikácia masových konzervačných deacidifikačných technológií na ich záchranu. Tejto problematike sa venoval V. Bukovský v prednáške „Príprava fondov do konzervačných technológií“.

Mgr. J. Kříž (Západočeská univerzita Plzeň, ČR) potom v príspevku „Konzervovanie archeologických nálezov na Západočeskej univerzite v Plzni“ informoval o tejto problematike a prístupe k jej riešeniu na svojom pracovisku a Ing. Petra Štefcová, CSc. (Národní múzeum, ČR) pokračovala prednáškou „Albrecht z Valdštejna a jeho doba“.

Na záver šéfredaktor časopisu Knižnica Mgr. T. Trancygier (SNK Martin) priblížil účastníkom konferencie jeho poslanie, úlohy a aktivity v prezentácii „Charakteristika časopisu KNIŽNICA“ a PhDr. L. Chorváthová (Slovenské národné múzeum) zase „Formy prezentácie KD v časopise MÚZEUM“. Prednášky boli zakončené prezentáciou firmy Sandragon s.r.o., ČR, ktorá sa zaoberá dodávkou materiálov cez Internet pre potreby konzervovania a reštaurovania.

Okrem prednesených prednášok bola bohato zastúpená aj posterová sekcia 15 hodnotnými príspevkami. V roku 2009 bude vydaný zborník z tejto konferencie, ktorý prinesie plné texty prednesených príspevkov i prezentácií posterovej sekcie.

Jozef Hanus
SNA

Interdisciplinárna spolupráca Spoločnosti slovenských archivárov s múzejníkmi a knihovníkmi

V sídelnej budove Slovenského národného múzea na Vajanského nábreží 2 v Bratislave sa 2. decembra 2008 uskutočnilo spoločné stretnutie reprezentantov spoločností archivárov, múzejníkov a knihovníkov. Hlavným zámerom zasadnutia zástupcov príbuzných profesijných združení zaoberajúcich sa ochranou a záchranou národného kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky, bolo nadviazanie vzájomnej odbornej spolupráce.

Na pozvanie generálneho riaditeľa Slovenského národného múzea PhDr. Petra Marákyho a predstaviteľov Zväzu slovenských múzeí (predsedníčka PhDr. Marta Janovičková) sa zoznamovacieho

rokovania zúčastnili za Spoločnosť slovenských archivárov predsedníčka PhDr. Z. Kollárová, PhD. a tajomníčka PhDr. E. Machajdíkova, za Slovenskú asociáciu knižníc predsedníčka PhDr. Daniela Gondová (Ústredná knižnica Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave), Spolok slovenských knihovníkov zastupovali predsedníčka Ing. Silvia Stasselová a Mgr. Andrea Doktorová (Ústredná knižnica SAV).

Hostitelia vyšli s iniciatívou nadviazať a posilniť vzájomnú spoluprácu propagáciou a prezentáciou profesijných vedných disciplín nielen vo verejnosti, ale aj na patričných miestach, ktoré ovplyvňujú riadenie a financovanie našich inštitúcií.

Prvé rokovanie sa nieslo v predstavení spoločností a hľadania možných spoločných postupov. Delegátky odborných združení sa na prvom zasadnutí dohodli na spoločných interdisciplinárnych projektoch a vzájomnom intenzívnom informovaní, ako aj na ďalšom spoločnom stretnutí, ktoré sa uskutoční začiatkom roka 2009.

Elena Machajdíkova
Archív SNM

Dve výstavy z dielne Archívu Matice slovenskej

V rámci Martinských matičných slávností, ktoré sa uskutočnili 1. - 4. augusta 2008 v Martine, sprístupnila Matica slovenská širokej verejnosti dve výstavy. Obidve pochádzajú z tvorivej dielne Archívu Matice slovenskej a predstavujú naozaj unikátne a významné archívne dokumenty viažuce sa k našej minulosti. Prvú pod názvom *Život bez domova 1945-1960. Z argentínskej pozostalosti Jozefa Cígera Hronského* otvorili 2. augusta 2008 v Dome Jozefa Cígera Hronského v Martine. Ide o reinštaláciu výstavy s rovnomeným názvom, ktorú návštevníci mohli vzhliadnuť už vlni na jeseň v tzv. Matičnom dome v Martine. Autorka scenára, kurátorka výstavy a zároveň zostavovateľka katalógu, PaedDr. Vlasta Bellová, riaditeľka Archívu Matice slovenskej, sa podujala na neľahkú úlohu – na rozdiel od predchádzajúcich výstavných projektov venovaných tejto osobnosti priblížiť práve roky, ktoré prežil Jozef Cíger Hronský v emigrácii. Podarilo sa jej to vďaka získaniu veľkej časti pozostalosti J. C. Hronského, ktorú vďaka pochopeniu a pomoci príbuzných mohla Matica slovenská doviezť z Argentíny v máji minulého roku. Na výstave bola prezentovaná len jej malá časť.

Výstava aj vydaný katalóg mapujú životné osudy Jozefa Cígera Hronského (23.2.1896 Zvolen–13.7.1960 Luján). Bola rozdelená do niekoľkých väčších celkov. Prvé obdobie ohraničené rokmi 1932-1945 predstavilo úspešne prežité obdobie v Matici slovenskej, kde sa postupne vypracoval od tajomníka (1933) až po správcu (1940-1945). Zaslúžil sa o vybudovanie novej matičnej budovy v Martine, založil novú tlačiareň Neografiiu, v rokoch 1935-1936 zorganizoval kultúrno-poznávaciú cestu za americkými Slovákmi a i.

Ďalší tematický celok výstavy – *Hľadanie novej životnej cesty 1945-1948* predstavil jeho neradostné obdobie, keď sa doslova z jedného dňa na druhý stal vyhnancom. Trojročné, tzv. prechodné, obdobie prežil v Bavorsku a najmä v Taliansku, kde sa snažil získať povolenie na vycestovanie do USA, čo sa mu nepodarilo a skončil vo väzení.

Posledný blok na výstave pod názvom *V cudzom svete 1948-1960* bol zároveň aj poslednou etapou Hronského života, ktorú prežil v Argentíne – v Buenos Aires a Lujáne. Tu neustále zápasil s existenčnými problémami – bol nútený pracovať v textilnej fabrike, projektovať stavby, doučovať deskriptívnu geometriu, či založiť si súkromnú školu kreslenia a maľovania, aby uživil seba a svoju rodinu. Literárnej tvorbe sa venoval len úchytkom a príležitostne.

Na výstave popri osobných dokumentoch, fotografiách, korešpondencii mali svoje zastúpenie aj predmety mapujúce všetky jeho aktivity počas emigrácie – ukážky keramických výrobkov z vlastnej dielne, vzorky textílií, návrhy interiérov, realizované architektonické projekty (napr. štadióna, cintorína, fabrických objektov) a veľmi impozantné veľkorozmerné návrhy vitráží pre františkánky kostol v Santiagu de Chile, ukážky akvarelov a olejomalieb s motívmi parkov a prírodných scenérií z hornatých Ánd, ktoré vytváral počas svojho voľného času. A samozrejme nechýbali osobné veci (napr. prederavené vrecúško s matkiným ružencom a zrnkami rodnej zeme, ktoré si doniesol zo Slovenska a nosil ho pri sebe celý život, drevený kríž zo Slovenska s ukrižovaným Kristom či tabatierka s kresbami historického Ríma zaznamenanými na drobných cigaretových papierikoch). Spolu s archívnymi dokumentmi sú dôkazom jeho neradostnej existencie v cudzom svete bez možnosti literárne tvoriť.

Aj napriek časovej tiesni sa kolektívu pracovníkov Archívu Matice slovenskej podarilo zostaviť veľmi pútavú a originálnu výstavu. Zakomponovali do nej aj zaujímavé inštalačné prvky, ktoré návštevníkov nepochybne zaujali a výstavu oživil. Výstava určite prekročila štandardné inštalácie výstav slovenských múzeí. Preto by mala Matica slovenská zvážiť aj jej reinštaláciu v iných slovenských mestách (napr. v Bratislave).

V dňoch 4. augusta - 30. novembra 2008 bola verejnosti v Matičnom dome v Martine sprístupnená pri príležitosti 145. výročia založenia Matice slovenskej a 40.výročia historického roku 1968 výstava pod názvom *Matica slovenská 1863-1968-2008*. Matica slovenská si ňou pripomenula najvýznamnejšie okamihy svojej existencie – založenie, násilné uzatvorenie, znovu oživenie činnosti a súčasné obdobie. Bol to akýsi stručný prierez jej dejinami. Na výstave využil jej kurátor, Imrich Sedlák, najmä dokumenty z Archívu Matice slovenskej, ale svoje zastúpenie tu mala aj knižná a časopisecká tvorba inštitúcie. Originály dokumentov mali len ojedinelé zastúpenie. Výstava bola nainštalovaná klasickým spôsobom – v klipoch na stene a chýbal jej akýkoľvek prvok spestrenia a originality, nehovoriac o nedostatočne využitom výstavnom priestore, ktorý miestami pôsobil dosť prázdno. Ale aj napriek týmto výhradám, treba oceniť, že sa Matica slovenská podujala pripraviť podujatie a pripomenúť si v tzv. osmičkovom roku významné medzníky našej histórie.

Júlia Ragačová
OAR MV SR

Asociácia správcov registratúry

V tomto roku sa archivári častejšie ako v minulých, stretávajú s názvom a aj členmi Asociácie správcov registratúry. Nepochybne k tomu vedie úsilie vedenia asociácie predsedu Ing. Jozefa Vážneho, jeho sekretára Mgr. Radimíra Marka a podpredsedov Ing. Petra Špotáka, Ing. Juraja Toráča a Ing. Viliama Kocúna. Asociácia v súčasnosti zastrešuje 16 firiem, ktoré sa špecializujú na správu registratúr na území Slovenska. Cieľom asociácie je ochrana záujmov a zabezpečovanie právnej, odbornej, poradenskej a metodologickej pomoci; rozvoj a podpora zásad správy registratúry vykonávanej prostredníctvom tretej osoby; rozvoj a podpora v oblasti správy registratúry vykonávanej treťou osobou; koordinovanie činnosti členov združenia pri zavádzaní nových postupov a trendov v správe treťou osobou; na požiadanie členov združenia, zastupovať ich pri styku s orgánmi štátnej správy, inštitúciami a fyzickými osobami; vzdelávaciu činnosť – organizovanie školení, seminárov a konferencií v oblasti správy registratúr a pomoc pri riešení prípadných sporov medzi členmi združenia. Združenie bolo zaregistrované 25. februára 2005.

Firmy s náplňou práce „kolidujúcou“ s prácou archivárov v štátnych archívoch sú prijímané rozporuplne. Niekde si na nich už zvykli, niekde majú s nimi nadštandardnú spoluprácu a niektorí kolegovia ich a priori a možno aj bezdôvodne odmietajú, pretože znamenajú pre nich akýchsi sokov. Domnievam sa, že posledná možnosť nie je namieste, i keď po rôznych a neraz veľmi zlých skúsenostiach kolegov sa tomu ani nečudujem. Veľkou devízou spomenutého združenia je to, že má snahu a ochotu spolupracovať s archivármi a prispôbiť ich činnosť celospoločenským záujmom. Myslím si, že aj členstvo firiem spájajúcich sa do spomenutého združenia, je prejavom snahy dosiahnuť v danej oblasti veľmi dobré, ba často aj nadštandardné výsledky. Keďže zákon o archívoch a registratúrach umožňuje existenciu takýchto firiem, nám archivárom „neostáva nič iné“, ako si z nich „vytrénovať“ spolupracovníkov. Horšia situácia nastáva vtedy, keď firmy spravujúce registratúry ostávajú v utajení, neznáme sú fondy, ktoré spravujú a archivári nemajú žiadny dosah na ich činnosť. Spravidla sa tieto písomnosti časom stratia úplne a do nenávratna...

Verím, že po prekonaní vzájomnej nedôvery sa stanú z nás partneri, ktorým ide o spoločnú vec – o záchranu kultúrneho dedičstva slovenského národa.

Zuzana Kollárová, ŠA v Levoči, pobočka Poprad

Do vašej knižnice

Zborník, slávnostne uvedený do života 19. decembra 2008 vo Zvolene, nesie názov **Zvolen 1243-2008. Zborník príspevkov z vedeckých konferencií**. Zostavili Júlia Ragačová – Pavol Maliniak. Zvolen 2008. 156 s. Obsahuje príspevky, ktoré odzneli na dvoch konferenciách – *Zvolen 1243-2003* (5. septembra 2003) a *Pohľady do histórie* (18. marca 2008). Obidve sa uskutočnili v priestoroch Krajskej knižnice Ľ. Štúra vo Zvolene a popri domácich spoluorganizátoroch (Lesnícke a drevárske múzeum, Mesto Zvolen, Krajská knižnica Ľ. Štúra) tu svoje zastúpenie mala aj Sekcia archívnickva a PVH Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV. Do zborníka zostavovateľa zaradili aj príspevky, ktoré sa týkali dejín Zvolena a odzneli v roku 2002 v jednom bloku na konferencii *Diplomatická produkcia v stredovekom meste*. V zborníku nájde záujemca okrem príhovoru primátora mesta Ing. Miroslava Kuseina a úvodného slova doc. PhDr. Juraja Roháča, CSc., predsedu Sekcie archívnickva a PVH SHS pri SAV, 24 príspevkov: Malček, R.: Praveké náleziská v okolí Zvolena; Beljak, J.: Doba rímska vo zvolenskom regióne; Mácelová, M.: Môtovský hrádok vo svetle archeologického výskumu; Lukačka, J.: Predprivilegiálny vývin Zvolena; Chmelík, M.: Fara svätého Mikuláša vo Zvolene; Lukačka, J.: Konfirmácie zvolenských privilégií v 13. storočí; Ragač, R.: Zvolen a jeho samospráva v stredoveku; Chmelík, M.: Cirkevná organizácia do polovice 14. storočia vo Zvolenskej župe; Kianička, D.: Kremnica a Zvolen na konci stredoveku; Miľanová, Ľ.: Cechové pamiatky v Lesníckom a drevárskom múzeu vo Zvolene; Ragačová, J.: Z histórie mäsiarskeho cechu vo Zvolene; Šorecová, M.: Neznáma topografická pamiatka v zbierkach Lesníckeho a drevárskeho múzea; Žilák, J.: Genealógia rodu zvolenského mestského notára Juraja Bánika; Tandlich, T.: Židovská komunita vo zvolenskom regióne; Poprócsiová, K.: Pramene k dejinám Zvolena; Ďurková, M.: Osídlenie historického mikroregiónu Zvolen a inštitúcia custodes silvarum z pohľadu najstarších písomných prameňov; Maliniak, P.: K stredovekým dejinám obce Môtová; Šorecová, D.: Obraz každodenného života mesta Zvolen v 16. storočí; Ragač, R.: Horné predmestie Zvolena do konca 17. storočia; Čatayová, S.: Premeny názvov zvolenských ulíc a verejných priestranstiev; Gajdoš, M.: Z monarchie do republiky (prevrat 1918-1919 a Zvolen); Košťalová,

K.: Urbánno-etnologický obraz mesta prvej polovice 20. storočia prostredníctvom socioprofesijnej skupiny železničiarov; Rošková, M.: História lesníckeho a drevárskeho školstva a múzejníctva vo Zvolene; Vasilová, D.: Zvolenské mestské privilégia vo vyučovaní dejepisu na základných školách. Ako vidno do najnovších výskumov zvolenského regiónu sa opäť zapojili aj archivári a to hlavne tá mladšia generácia. Je potešiteľné, že Mesto Zvolen aj keď s odstupom času predsa dodržalo sľub, ktorý dalo organizátorom uvedených podujatí a zborník nakoniec vydalo vo vlastnej réžii. Stane sa tak dobrým východiskovým bodom pri zostavovaní novej monografie mesta.

Júlia Ragačová, OAR MV SR

RAGAČOVÁ, Júlia (zost.): Dejiny archívov na Slovensku. Bratislava 2008, 184 s.

Hore spomenutá publikácia vyšla začiatkom decembra 2008. Vznikla ako zborník príspevkov z jubilejných X. archívnych dní v Slovenskej republike, ktoré usporiadala Spoločnosť slovenských archivárov v spolupráci s Ministerstvom vnútra SR – odborom archívov a registratúr a Štátnym archívom v Levoči a Sekciou archívnictva a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV. Riaditeľ odboru archívov a registratúr, Peter Kartous, v úvode napísal: „Naša publikácia aspoň čiastočne odstraňuje dlhodobú podlžnosť slovenských archivárov spísať v pozícii historikov dejiny vlastných archívnych inštitúcií a archívnictva ako odboru. Nesporne v pozadí bolo 50. výročie moderného archívnictva na Slovensku, ktoré priam volalo po sebareflexii a rekapitulácii uplynulých decénií, ale nielen ich...“

Čitateľ v zborníku nájde nasledovné príspevky: Dejiny archívnej správy na Slovensku (Peter Kartous); Historický vývoj štátnych archívov na Slovensku (Júlia Hautová); Slovenský národný archív a jeho osobnosti (Eva Vrabcová); O archivároch Spišskej stolice (František Žifčák); Archív Spišskej stolice v období Bachovho absolutizmu (Ivan Chalupecký); Dejiny archívu Liptovskej stolice (Ľubomír Michalko); Z dejín rodových šľachtických archívov v stredoveku (Ján Lukačka); História bardejovského archívu (Jozef Petrovič); Z dejín archívu slobodného kráľovského mesta Kežmarku (Božena Malovcová); Kremnický archív a Pavol Križko (Adriana Ezrová); Premeny štátnych okresných archívov (Milan Mišovič); Minulosť a prítomnosť archívu v Topoľčanoch (Olga Kvasnicová); Archív v Dolnom Kubíne 1952–2006 (Soňa Maľugová); Z dejín špecializovaných verejných archívov na Slovensku (Júlia Ragačová); PhDr. Mária Jeršová – Opočenská a Archív Slovenského národného múzea (Elena Machajdíková); Dejiny arcibiskupského archívu rímskokatolíckej cirkvi v Košiciach (Peter Zubko); Konštituovanie Ústredného archívu evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku (Martin Kováč) a Dejiny podnikových archívov Istrochem a Matador (Ján Turinič).

Keďže väčšina príspevkov obsahuje pomerne bohatý poznámkový aparát, zborník môžeme prezentovať ako výsostne odborné, no hlavne prepotrebné dielo. Jeho úlohou nie je suplovať „akademické dejiny archívov“. Je skôr chápaný ako základ pre takúto prácu, ktorá veríme, že v budúcnosti vyjde. Zborník je vzácny o to viac, že mnohé z toho, čo je v štúdiách uvedené, vychádza z konkrétneho prežitého. Niektoré príspevky môžeme chápať aj ako „autobiografie“... Je potrebné poďakovať zostavovateľke Júlii Ragačovej za dobre odvedenú prácu.

Archivári sa na túto problematiku starostlivo pripravili, čo dokumentovalo aj množstvo príspevkov, ktoré sa, žiaľ, do programu archívnych dní a ani zborníka nezmestili. Výbor SSA sa pokúsi nájsť také alternatívne riešenie, s ktorým budú, verím, všetci spokojní. Žiadna práca archivárov nesmie vyjsť nazmar!!!

Zuzana Kollárová, ŠA v Levoči, pobočka Poprad

Osobnosti slovenského archívnictva

PhDr. Emil Kufčák

Nedávno oslávil významné životné jubileum PhDr. Emil Kufčák, archivár z generácie archivárov, ktorá sa aktívne podieľala na budovaní základov archívnictva na Slovensku. Ako uznávaná osobnosť slovenského archívnictva a regionálnej historiografie svojou celoživotnou prácou vykonávanou viac ako tridsať rokov na archívnej postati, sa výraznou mierou zapísal do vedomia širokej obce archivárov.

Jubilant sa narodil 17. októbra 1928 v Spišskej Novej Vsi, kde získal aj základné a stredoškolské vzdelanie. V roku 1949 začal študovať na Filozofickej fakulte UK v Bratislave aprobáciu slovenčina – filozofia, ktorú úspešne ukončil štátnou záverečnou skúškou v roku 1953.

Ako mladý absolvent začal kariéru stredoškolského profesora v Michalovciach, ale po skončení vojenskej prezenčnej služby nastupuje do archívnych služieb v Liptovskom Mikuláši, kde sídlila pobočka Štátneho oblastného archívu v Bytči. Jeho prvé roky v archívnictve boli rokmi záchrany cenných archívnych fondov, rokmi sústreďovania archívnych súborov, ale aj rokmi prvých krokov na neľahkej ceste postupného sprístupňovania kultúrneho dedičstva nášho národa. Už ako začínajúci archivár sa prejavil ako zdatný odborník pri spoluautorstve *Spríevodcu po archívnych fondoch Štátneho archívu v Bytči*, spracovaním opisov fondov uložených v liptovsko-mikuláškovej pobočke.

Od prvých rokov práce v archíve sa prejavoval aj ako aktívny kultúrno-osvetový pracovník – publicista, ktorý vedomosti získavané štúdiom archívnych dokumentov vedel pretaviť do pútavých článkov uverejňovaných najmä na stránkach týždenníka Liptov.

V roku 1960, po vzniku Štátneho okresného archívu v Liptovskom Mikuláši, sa stal jeho riaditeľom a v tejto funkcii pôsobil až do roku 1991. Popri spracúvaní a sprístupňovaní kmeňových archívnych fondov sa naplno venoval publikačnej činnosti, najmä ako zostavovateľ a spoluautor viacerých monografických publikácií a zborníkov viažucich sa k Liptovskému Mikulášu, resp. Liptovu.

Poznatky získané z práce na archívnych fondoch zúročil aj ako autor a zostavovateľ *Spríevodcu po archívnych fondoch ŠOKA v Dolnom Kubíne, Liptovskom Mikuláši a Martine* v roku 1975. Ako historik a znalec regionálnej histórie bol v roku 1970 vymenovaný za predsedu redakčnej rady a zostavovateľa vlastivedného zborníka Liptov.

Popri historickej a vlastivednej práci zúročil Emil Kufčák aj svoje rozsiahle poznatky z archívnej teórie a praxe ako autor viacerých podnetných štúdií uverejnených na stránkach Slovenskej archivistiky. Spomenieme štúdiu *Okresné národné výbory 1944–1960* (SA 1978), *Katalógy a registre* (SA 1981), *Národné výbory na Slovensku v rokoch 1945–1946* (SA 1986).

Ani po odchode do dôchodku Dr. Kufčák „nepovesil remeslo na kliniec“ a stále aktívne zhromažďuje a publikuje nové poznatky z histórie regiónu. Ostatnou prácou, na ktorej sa podieľal ako autor i ako zostavovateľ, je publikácia *Vrbica a vrbický urbár*, vydaná v Liptovskom Mikuláši v roku 2007.

V mene početnej obce slovenských archivárov želáme jubilantovi do ďalších rokov života veľa zdravia, životnej pohody a elánu do práce, ktorá ho vždy tešila a tešiť neprestala.

Spracované podľa: Draškaba, Peter: Životné jubileum PhDr. Emila Kufčáka. In: SA 2/1988.

Oľga Kvasnicová, ŠA v Nitre, pobočka Topoľčany

Oznamy

S hlbokým zármutkom oznamujeme všetkým kolegom, priateľom a známym, že 31. decembra 2008 navždy dotieklo srdce nášho milého spolupracovníka a bývalého riaditeľa

PhDr. Jozefa Surovca

Odišiel od nás po krátkej a ťažkej chorobe vo veku nedožitých 61 rokov.

Posledná rozlúčka s ním bola 3. januára 2009 o 14⁰⁰ hod v rímsko - katolíckom kostole v obci Banský Studenec.

*kolektív zamestnancov
Štátneho ústredného banského
archívu
v Banskej Štiavnici*

Naši jubilanti

Október

Valéria Molnárová
Danica Hlaváčová
Iveta Ďurigová
Mária Suchánková

November

Mária Gedayová
Katarína Černa
Oľga Kasalová
Jozef Klačka
Vladimír Wolfshörndl

December

Nadežda Pancáková
Terézia Uherková
Ján Hunka

*Hľa Nový rok, ten čas čakany,
už zasa k nám zavítal,
a každý z nás, kto je zdravý,
aj v novej nádeji vstal.
By ste v takej dobrej mysli
každý deň vstávali,
a hoc by aj dač zlé prišlo,
to s Bohom premôcť znali,
to vám srdečne vinšujeme,
na deň roku nového,
prosiac si o ďalšiu lásku
vášho srdca dobrého...*

redakčná rada FA

FÓRUM ARCHIVÁROV

Vydáva Spoločnosť slovenských archivárov

Redakčná rada: Lucia Krchnáková, Oľga Kvasnicová,

Radoslav Ragač, Juraj Roháč, Gábor Strešňák

Technická úprava: Marta Kalnovičová, ŠÚBA

Jazyková úprava: Júlia Ragačová

Povolilo: MK SR 1472/96

EV 638/08/MF SR – sekcia médií a autorského práva/